

گزارش نشست تخصصی مرکز تحقیقات امام علی (علیه السلام)

با عنوان: «بیت المقدس و مسجدالأقصی در احادیث حضرت امیرالمؤمنین امام علی (علیه السلام)»:

سخنران: کامیار صداقت ثمرحسینی، دبیر نشست: مالک شجاعی جشوقانی

زمان برگزاری یکشنبه، 10 تیرماه 1403، ساعت: 8 تا 10 مکان سالن ادب پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

در ابتدای نشست دکتر مالک شجاعی، دبیر علمی نشست و رئیس مرکز تحقیقات امام علی (علیه السلام) ضمن عرض سلام و خیر مقدم به حضار و علاقه مندان مطالعات اسلامی و شیعه پژوهی و نسبت آن با علوم انسانی و تشکر از قبول دعوت سخنرانی دکتر صداقت ثمرحسینی در ایام مبارک اعیاد قربان و غدیر و دهه ولایت و امامت، اشاره کردند آشنایی با ایشان از اوایل دهه نود از طریق کتاب جهانی سازی در اندیشه سیاسی متفکران عرب که از لحاظ کمی و کیفی پژوهش درخشانی است، ایجاد شده است، همچنین شجاعی به اثر ارزشمند دیگر صداقت ثمر شیعه پژوهی اهل سنت اشاره کردند و اذعان داشتند بسیار از این کتابی آموخته اند و امیدوارند این آثار تخصصی تر و ادامه دار باشد. در ادامه شجاعی ضمن بیان نکاتی از کتاب جاذبه و دافعه امام علی (علیه السلام) از استاد مطهری در خصوص خوارج و اینکه هنوز در جامعه وجود دارند و معرفی پیشینه علمی و آثار دکتر صداقت ثمر، از ایشان دعوت نمود به ارائه سخنان خود پردازند.

در ادامه نشست دکتر صداقت ثمرحسینی عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی (پژوهشکده مطالعات سیاسی) ابتدا ضمن شکرگزاری خداوند بابت حضور در چنین نشستی و تشکر از برگزارکنندگان آن، سخنان خود را در دو بخش آغاز کرد. بخش اول بیان وصف حال خویش در علاقمندی به مطالعه پیرامون احادیث مربوط به بیت المقدس و مسجدالأقصی و بخش دوم مروری بر احادیث شریفه درباره مسجدالأقصی با تأکید بر احادیث وارده از حضرت امام علی (علیه السلام) است.

صداقت ثمرحسینی اذعان داشت در اوایل عملیات طوفان الاقصی در شهرهای مختلف ایران تجمعات مردمی برگزار می شد و خود در میدان انقلاب شاهد تجمعی بوده است که در آن مردم مطالبه‌ی جهاد و اعزام به فلسطین را داشتند. در آنجا بود که این سؤال در ذهن وی شکل گرفت که مطالبه اعزام برای جهاد در فلسطین از چه زمانی در بین ایرانیان شکل گرفت؟ این آغاز راهی بود که او را به سمت احادیث مسجدالأقصی رهنمون کرد. برای پاسخ به این پرسش به مطالعه اسناد مربوط به شهربانی و وزارت امور خارجه وقت که در وبگاه کتابخانه ملی ایران موجود است پرداخت تا اولین برهه‌ای را که در آن ایرانیان به صورت خودجوش مطالبه اعزام به فلسطین و جهاد برای آزادی آن را داشتند، بیابد.

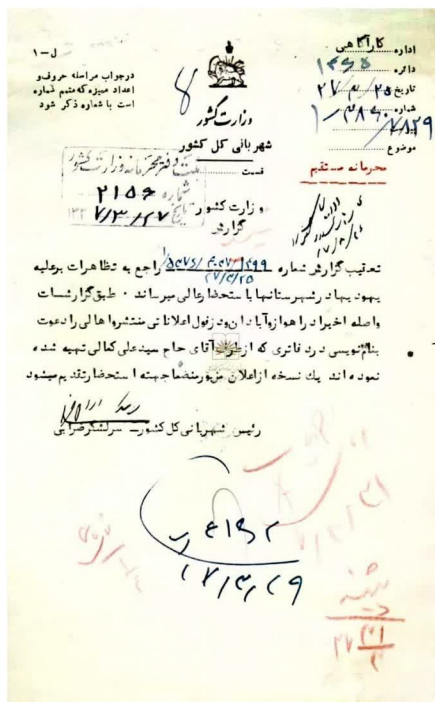
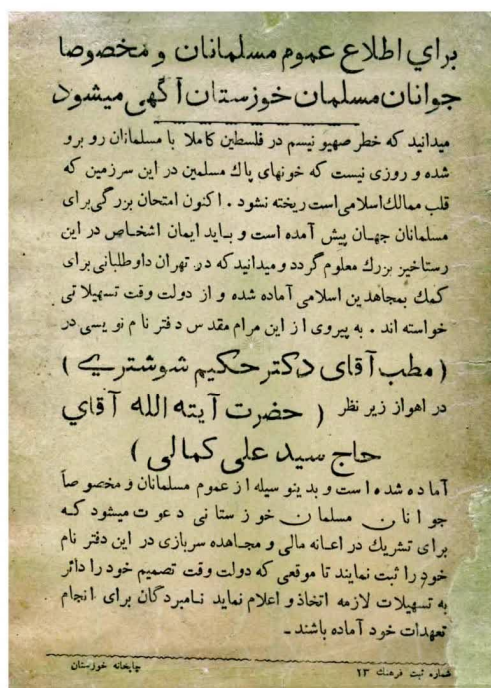
در این جستجو اسناد مختلفی پیدا شد؛ از جمله سندی مربوط به سال 1312 شمسی (تقریباً معادل 1934م) که دستورالعملی برای جراید وقت است که به موجب آن روزنامه‌ها و جراید از طرح هرگونه اخبار فلسطین منع شده بودند و این در دوره دهه دوم سلطنت پهلوی اول است که مظاهر دین ستیزی در آن آشکار شده بود. در آن سالها جریان مقاومت در فلسطین در حال شکل‌گیری بود چنانکه شیخ عزالدین القسام در سال 1935م به شهادت رسید و پهلوی اول از انتشار چنین اخباری در کشور ممانعت می‌کرد؛ اما به طور خاص، سال 1327 شمسی، (حدود 1948 – 1949م) اولین دوره‌ای است که در رابطه با مطالبه‌ی اعزام نیرو به فلسطین نشانه‌های ملموسی دیده می‌شود. در در سی خرداد آن سال در مسجد سلطانی بازار تهران آیت‌الله سید ابوالقاسم کاشانی یک گردهمایی بزرگی را در حمایت از فلسطین برگزار کرد و جمعیت زیادی در آن حضور پیدا کردند. آیت‌الله کاشانی در آنجا فتوای جهاد را اعلام کرد که در ویژه نامه دنیای اسلام در آن زمان منتشر شد. فدائیان اسلام خبر از ثبت‌نام پنج‌هزار داوطلب برای اعزام به فلسطین داد.

خبر عزیمت جمعیت فدایان اسلام به سوی فلسطین - 1327 شمسی

نمونه‌های اسناد متعددی از گزارشات شهربانی موجود است که خبر از تجمعات مردمی برای دفاع از فلسطین و ثبت نام برای اعزام مجاهدان در شهرهای تهران، قم، قزوین، شیراز، اهواز، آبادان، دزفول، قصرشیرین، کرمانشاه و مسجدسلیمان و خیلی شهرهای دیگر می‌دهد و این حجم از بسیج اجتماعی درباره فلسطین مایه حیرت خواننده می‌شود. اینگونه فعالیت‌ها خودجوش و با هدایت علمای دین بودند. در یکی از اسناد چنین نوشته شده است:

"برای اطلاع عموم مسلمانان و مخصوصاً جوانان مسلمان خوزستان آگهی می‌شود می‌دانید خطر صهیونیسم در فلسطین کاملاً با مسلمانان روبرو شده و روزی نیست خون‌های پاک مسلمین در این سرزمین که قلب ممالک اسلامی است ریخته نشود اکنون امتحان بزرگی برای مسلمانان جهان پیش آمده است و باید ایمان اشخاص در این رستاخیز بزرگ معلوم گردد. می‌دانید که در تهران داوطلبانی برای کمک به مجاهدین اسلامی آماده شده از دولت وقت تسهیلاتی خواسته اند به پیروی از این مرام مقدس دفتر نام نویسی در مطب آقای دکتر حکیم شوشتری در اهواز زیر نظر حضرت آیت الله آقای حاج سید علی کمالی آماده شده است. ..."

نمونه‌ای از اسناد شهربانی وقت 1327 شمسی

صداقت ثمرحسینی در ادامه بیان کرد با توجه به آمار فداییان اسلام از ثبت نام پنج هزار داوطلب، تخمین زد که احتمالاً این رقم با لحاظ همه شهرها تا ده هزار نفر شده باشد. مرحوم استاد محمدرضا حکیمی نیز در خاطرات خود بیان کرده است: "من خود به یاد دارم در فیضیه‌ی قم در حدود سال‌های 1324 و 1325 دفتری را گشوده بودند و از داوطلبان جهاد برای فلسطین ثبت نام می‌کردند" پس معلوم شد آن مراسم در میدان انقلاب (به سال 1402ش) در مطالبه مردمی اعزام برای فلسطین، دارای تاریخی به قدمت مسئله فلسطین بوده است. توجه شود که بسیج مردمی ایرانیان برای اعزام نیرو به فلسطین و دفاع از مردم مظلوم فلسطین به سال 1327 شمسی پیش از به ثمر رسیدن ملی شدن صنعت نفت ایران 1329 شمسی بود و بی‌آنکه بخواهیم رابطه علی میان‌شان برقرار کنیم، نقش متقابل بسیج اجتماعی نهضت‌های ضد استعماری در فواصل کوتاه زمانی بر یکدیگر غیر قابل انکار است. ملی شدن صنعت نفت به معنای درست کلمه نهضتی ضد صهیونیستی بود. (هرچند عده‌ای در آن دوران، آن را از مسیر صحیح خود خارج کردند).

سخنران ادامه داد: در اینجا سؤال دیگری مطرح می‌شود و آن اینکه اگر در آن زمان این تعداد افراد داوطلب ثبت‌نام کردند و این حجم از اجتماعات در شهرهای مختلف ایران برای دفاع از فلسطین برگزار شد، چه بازتابی در میان فلسطینی‌ها داشت؟ فلسطینی‌ها یکی از پرکارترین ملت‌ها در فعالیت مطبوعاتی با نشریاتی مانند الجامعه العربیه، الجامعه الاسلامیه، الدفاع، القدس، فلسطین و مانند آن بودند که برخی در فلسطین و برخی نیز مانند روزنامه‌نگار شهیر فلسطینی، استاد محمد علی الطاهر در قاهره فعالیت می‌کردند.

صداقت ثمرحسینی افزود: زمانی که درباره قدمت مراسم برائت از مشرکان تحقیق میکرد آن را در گزارشهای خبری نشریات مرحوم محمد علی الطاهر به سالهای 1920 و 1921 و در اجتماعاتی در حمایت از مردم فلسطین یافته بود. با تطابق تاریخ‌ها در نشریات فلسطینی، می‌توان گفت اولاً پربسامدترین شخصیت شیعه در اخبار نشریات فلسطینی مرحوم آیت الله شیخ محمدحسین کاشف‌الغطاء است و بعد از ایشان با اختلاف خیلی زیاد مرحوم سید ابوالقاسم کاشانی است و همین مراسم تهران که در مسجد سلطانی برگزار شده بود بازتاب وسیعی در آن نشریات داشت.

گرفتار در حد توان خویش واجب می‌شود؛ اما مبانی وجوب سفر زیارتی به مسجدالاقصی چیست؟ اینجا بود که احادیث وارده درباره بیت‌المقدس و مسجدالاقصی بررسی شد که بی‌تردید مورد توجه مرحوم کاشف‌الغطاء بوده‌اند و برخی از آنها از حضرت امیرالمؤمنین امام علی (علیه السلام) است. از زمره‌ی آنها روایت معروف "لا تشد الرحال" است که در مبحث وهابیت پژوهی هم خصوصاً زیارت مرقد مطهر حضرت رسول الله (صلی الله علیه وآله) بسیار مطرح شده است، برای مثال، طبرانی در المعجم الأوسط آن را چنین از حضرت امیرالمؤمنین امام علی (علیه السلام) آورده است: «لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: مَسْجِدِ هَذَا وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِ بَيْتِ الْمَقْدِسِ» " بار سفر بستن به سوی مساجد جز مسجد من و مسجد الحرام و مسجد بیت‌المقدس جایز نیست. اینگونه احادیث درصدد تحریم مطلق سفر نیستند! ما سفر می‌کنیم برای زیارت دوستان و اقوام و یا زیارت قبور؛ اما توجه به این موضوع می‌دهند اولویت مسلمانان باید آبادانی مساجد محل زندگی خود باشد جز درباره این سه مسجد که مسلمانان باید به جانب آنها بشتابند و آنها را خالی و مهمل نگذارند. نورالدین علی الهیثمی در «مجمع الزوائد و منبع الفوائد» از امیرالمؤمنین (علیه السلام) حدیث را آورده و در آن به جای عبارت «مسجد بیت‌المقدس» از «مسجد الاقصی» تعبیر کرده است و دنباله‌ای را نیز بر حدیث آورده است که اینک محل بحث ما نیست و آن چنین است: «وَلَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ فَوْقَ يَوْمَيْنِ إِلَّا وَمَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ» حدیث فوق از بسیاری از صحابه در الفاظ مختلف و معنای مشترک نقل شده است در حدیثی از ابوهریره از ایلیا (نام دیگر بیت المقدس) و تعبیر قصر از بیت‌الله وارد شده است و فرزدق شاعر اهل بیت (علیهم السلام) سروده است:

وَبَيْتَانِ بَيْتُ اللَّهِ نَحْنُ وَلَائُهُ
وَبَيْتٌ بِأَعْلَى إِبِلِيَاءَ مُشَرَّفٌ.

فرزدق می‌گوید: «دو بیت هستند؛ یکی بیت‌الله (مسجد الحرام) که ما والیان آن هستیم و آن دیگری قصری است مشرف به بالاترین نقطه شهر ایلیا است.» در احادیث شیعه امامیه، از خانه‌های خدا تعبیر به قصر شده و در کنار سه مسجد فوق‌الذکر از مسجد کوفه نیز یاد شده است: چنانکه حدیثی از امیرالمؤمنین (علیه السلام) در أمالی شیخ طوسی است: «اربعة من قصور الجنة في الدنيا: المسجد الحرام، و مسجد الرسول (صلی الله علیه وآله) و مسجد بیت‌المقدس و مسجد الكوفة» چهار قصر بهشتی در دنیا است: مسجد الحرام، مسجد الرسول و مسجد بیت‌المقدس و مسجد کوفه است.

صداقت ثمرحسینی در ادامه افزود یک مجموعه‌ای از احادیث درباره بیت‌المقدس در رابطه با آفرینش هستند و ابوبکر الواسطی در کتاب فضائل بیت‌المقدس بیان کرده است که آن حضرت (علیه السلام) فرمودند: زمین پر از آب بود و خداوند بادی را فرستاد و بر اثر آن قطعه زمینی آشکار شد و چهار نقطه از زمین جدا

شدند که مکه، مدینه، کوفه و بیت‌المقدس بودند. یا روایتی در اصول کافی از حضرت امام صادق علیه‌السلام است در رابطه با طینت مؤمنان که سرشت گل زمینی آنها را از پنج مکان نام برده است: مکه، مدینه، کوفه، بیت‌المقدس و حائر حسینی.

صداقت ثمرحسینی با ذکر چند مثال، افزود در سفرنامه‌های حاجیان ایرانی نیز به زیارت بیت‌المقدس اشاره شده و می‌توان فصلی مجزا درباره زیارت بیت‌المقدس و توصیفات آنان از بیت‌المقدس را استخراج کرد. محدوده‌ی مسجدالاقصی تنها بنای معروف با قبه طلایی نیست؛ بلکه اگر نقشه‌ی هوایی بیت‌المقدس دیده شود کل محوطه‌ای که دیوار دور تا دور آن است؛ مسجدالاقصی است، و کل مجموعه در حکم مسجد است و درب‌های تاریخی معروفی دارد. پاره‌ای دیگر از روایات به فضیلت نماز در مسجدالاقصی باز می‌گردد. چنانکه در کتاب المحاسن از احمد بن محمد بن خالد برقی متوفای 274ق از امام علی (علیه‌السلام) چنین روایت کرده است: «الصَّلَاةُ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ أَلْفُ صَلَاةٍ» نماز در مسجد بیت‌المقدس برابر با هزار نماز است. و یا شیخ صدوق در کتاب ارزشمند مَنْ لَا يَحْضُرُهُ الْفَقِيهَةُ از امیرالمومنین (علیه السلام) آورده است: «نماز در بیت‌المقدس معادل هزار نماز است و یک نماز در مسجد اعظم (مسجد جامع شهر) معادل صد نماز است و نمازی در مسجد قبيله (مسجد محله) معادل بیست و پنج نماز است و نمازی در مسجد بازار معادل دوازده نماز است و نماز مرد در خانه خود یک نماز است.» و از این دست روایات بسیار است و علامه عبدالحسین امینی در مجلد ششم «الغدیر فی الکتاب والسنة والادب» و علامه میرزا خلیل کمره‌ای در کتاب «بیت المقدس و تحول قبله» گلچینی از روایات مذکور را آورده‌اند.

در ادامه نشست صداقت ثمرحسینی تأکید کرد در دوره معاصر و با توجه به وقایعی که با اشغال فلسطین رخ داد، یک سطح جدید از تفسیر احادیث شریفه در آثار عالمان بزرگی نظیر مرحوم کاشف‌الغطاء و مرحوم حاج میرزا خلیل کمره‌ای شکل گرفت که به چیزی بیش از صرف ثواب زیارت بیت‌المقدس و فضیلت نماز در مساجد چهارگانه اشاره دارد. آن خانه‌های خدا هیچ‌گاه نباید خالی از جمعیت شوند؛ یعنی جمعیت مسلمانان همواره باید به سوی این چهار نقطه در عالم روان باشند. اگر با خط کش موقعیت این مساجد را به هم متصل کنیم (مکه و مدینه و مسجدالاقصی و کوفه) و اگر پیرامون آن را هم در نظر بگیریم کل منطقه غرب آسیا را در بر می‌گیرد که از همه حیث در آینده جهان اسلام اهمیت دارد. وجوب دفاع از فلسطین با وجوب زیارت مسجدالاقصی با همین احادیث تبیین میشود. دو دسته احادیث دیگر نیز از پیغمبر اکرم (صلی الله علیه وآله) نقل شده است: یک دسته از آنها ناظر به این موضوع است که باید در بیت‌المقدس چراغ افروخت و چراغ خانه‌ی آن مسجد باید همواره روشن باشد. حتی اگر سفر ممکن نباشد، نذر زیت برای مسجد بیت‌المقدس وارد شده است. حدیث نبوی فوق خبر از غیب می‌دهد، زیرا مسجد بیت‌المقدس پس از فتح بیت المقدس بنا شد.

برخی از احادیث وقتی در قبال مسائلی روز (ضرورت آزادی فلسطین) عرضه می‌شوند معنای جدیدی علاوه بر معنای ظاهری الفاظ می‌یابند، مانند دفاع از حریم اسلام، دفاع از جمعیت اسلام، برای مثال، در حدیث نبوی که در عده الداعی و نجاح الساعی از ابن فهد حلی و در بحار الانوار آمده و از احادیث منتخب در کتاب‌های معاصران نظیر «جامع الاحادیث شیعه» زیر نظر آیت‌الله‌العظمی بروجردی و یا مجموعه بزرگ «الحیاه» زیر نظر استاد محمدرضا حکیمی است؛ چنین آمده است:

«وَقَالَ: إِنَّ لِلَّهِ مَلَكًا يُنَادِي عَلَى بَيْتِ الْمُقَدَّسِ كُلِّ لَيْلَةٍ مَنْ أَكَلَ حَرَامًا مَا لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلَا عَدْلًا» یعنی خدا را فرشته‌ای است که هر شب بر فراز بیت‌المقدس بانگ بر می‌دارد که: «هر کس حرام بخورد، خدا نه نماز نافله او را می‌پذیرد نه نماز واجب را». آیت‌الله کاشف الغطاء در رساله زاد المقلدین یا کتاب «سؤال و جواب...» مسائلی شریعت مقدس اسلام را بر چهار بخش دسته‌بندی کرده است: عبادات؛ معاملات؛ ایقاعات و احکام شامل نوامیس و سیاسات. در این حدیث عبادات منوط به صحت معاملات شده است؛ اما اینکه این حدیث از فراز بیت‌المقدس بانگ بر آورده می‌شود و نه جای دیگر، برای مخاطب امروزی پیامی صریح در قبال تحولات فلسطین و مبارزه با رژیم غاصب صهیونیستی دارد و توجه را به سوی کشورهای اسلامی که با اسرائیل مبادلات اقتصادی دارند جلب می‌کند. سؤالات هم پاسخ‌های جدیدی می‌یابند. یک دسته احادیث بیت‌المقدس را سرزمین قیامت و رستاخیز و سرزمین یوم النشور (برانگیختن مردگان) معرفی کرده است. البته لازم به ذکر است که در منابع شیعی علاوه بر بیت‌المقدس به قم نیز به عنوان سرزمین محشر اشاره شده است، چنانکه از روایات فضل قم، امام صادق علیه السلام فرمودند: «محشر همه مردم بیت‌المقدس است جز یک سرزمین در کوهستان بنام قم که در همان گورشان حسابرسی شوند و از آنجا وارد بهشت شوند، سپس فرمود: اهل قم آمرزیده‌اند... و هر که هم عقیده آن‌هاست. (بحار الأنوار ط - بیروت)؛ ج 57؛ ص 218) و در حدیثی دیگر از آن حضرت (علیه السلام) ری نیز به جغرافیای قم ملحق شده است.

یا ناصر خسرو قبادیانی در سفرنامه خود اشاره به احادیث قیامت دارد و می‌نویسد: «گویند که دشت قیامت آن خواهد بود و حشر مردم آنجا خواهند کرد بدین سبب خلق بسیار از اطراف عالم بدانجا آمده‌اند و مقام ساخته تا در آن شهر وفات یابند و چون وعده حق سبحانه و تعالی در رسد به میعادگاه حاضر باشند.» حال این تعبیر مقایسه شود با تفسیر مرحوم آیت‌الله حاج میرزا خلیل کمره‌ای از احادیث قیامت بیت‌المقدس که معنای دیگری را علاوه بر معنای ظاهری احادیث متذکر می‌شود. وی می‌نویسد: «اما لفظ سرزمین محشر و منشر شاید مراد نه سرزمین محشر قیامت است؛ بلکه شاید رستاخیز مبارزات ملل و موقعیت جهانی آن باشد که کانون تشنجات و انقلابات و سروصداها بوده و هست و تاریخ گذشته چنین بوده و آینده هم به حوادث بزرگی آبتن است. مسلمین نباید آنجا را مهمل بگذارند و از ترک آمدوشد خود بدان، آنجا را تحویل دیگران بدهند.

مجموعه احادیث یاد شده به ما می‌گویند که باید چراغ مساجد چهارگانه مذکور همیشه روشن باشد و محل رفت‌وآمد مسلمانان باشد.» دکتر صداقت به اهمیت حفظ ضوابط و باهم دیدن احادیث و نگاه موضوعی به آن تاکید کرد چنانکه زمانی از احادیث «شدّ رحال» امویان علیه زبیریان بهره‌برداری می‌شد و یا در کتاب غارات حضرت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) در پاسخ به فردی که قصد سفری زیارتی به بیت‌المقدس را داشت، وی را به مسجد کوفه فرا خواند؛ یعنی اکنون در اردوگاه اسلام بمان و این در سیاق جنگ‌هایی است که از سوی شامیان بر حضرت تحمیل شده است.

صداقت ثمرحسینی در پایان سخنان خود بیان کرد که این جلسه شریف مجلسی بنام حضرت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) است و مبتدای مجلس به نام نامی اوست و خبر هم باید امیرالمؤمنین امام علی (علیه‌السلام) باشد و می‌دانیم که فتح بیت‌المقدس به مشاوره امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) بود و اعزام سپاه به سمت شام نیز با مشاوره حضرت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) بود. کار مسلمانان در تصرف بیت‌المقدس به‌درازا انجامید. آنان شهرهای مختلف شام را فتح کردند اما بیت‌المقدس همچنان می‌جنگید و این طبیعت آن بود؛ چراکه به اعتقاد مسیحیان آنجا مدفن حضرت عیسی (علیه‌السلام) است و از اینرو با نهایت جانفشانی از شهر مقدس خود دفاع می‌کردند. تا آنکه چهار ماه محاصره‌ی بیت‌المقدس به طول انجامید و مورخان چون واقدی بیان می‌کنند در آن زمان عالم بزرگ مسیحیان بیت‌المقدس نامه‌ای را به ابوعبیده نگاشت و امان نامه‌ای برای تسلیم خواست با این شرط که خلیفه‌ی مسلمانان یعنی عمرابن خطاب خود شخصاً آمده و بیت‌المقدس با در امان ماندن جان و مال و نوامیس و معابد مسیحیان تسلیم شود. خبر به جانب اردوی اسلام رسید خلیفه مجمعی را برپا کرد همگان موافق این بودند که توجهی به تسلیم شهر با قید حضور خلیفه نشود و شهر با قدرت شمشیر گرفته شود؛ اما امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) به‌گواه تاریخ فرمودند اینکه نامه تسلیم اهالی بیت‌المقدس رسیده است خود مرحله‌ای از فتح و موفقیت مسلمانان است و توصیه می‌کنم که خلیفه شخصاً به آنجا برود و معاهده را امضا کند که موجب می‌شود خون‌های کمتری ریخته شود و آنچه مدنظر مسلمانان هست محقق شود و همین اتفاق هم افتاد و شهر بعد از چهار ماه محاصره، با تدبیر آن حضرت بدون جنگ و خونریزی به تسخیر مسلمانان در آمد.